

Tudósportré

MŐCSÉNYI MIHÁLY, A TÁJÉPÍTÉSZEZET TUDOMÁNYTERÜLETI ÉS INTÉZMÉNYI FEJLESZTŐJE

MIHÁLY MŐCSÉNYI, THE DISCIPLINARY AND INSTITUTIONAL DEVELOPER OF LANDSCAPE ARCHITECTURE

M. Szilágyi Kinga

CSc, DLA, ny. egyetemi tanár, tájépítész, MATE Tájépítészeti és Tájökológiai Doktori Iskola
proverde.53@gmail.com

*„Nem az a baj, ha merész célokat tűzünk ki és nem érjük el,
hanem ha alacsonyra tesszük a léceket, és elérjük.”*

Michelangelo Buonarroti

1. ábra. Mőcsényi Mihály diszvendég az első Év Tájépítésze Díj díjátadóján, 2012

Fotó: Glázer Attila

Möcsényi Mihály (*l. ábra*) professzor (1919. november 9., Möcsény – 2017. szeptember 14., Balatongyörök) tájépítész, az MTA doktora, a *Magyar Művészeti Akadémia* tiszteleti tagja, Széchenyi- és Kossuth-díjas, a Tájépítészek Nemzetközi Szövetségének (IFLA) Sir Geoffrey Jellicoe-díjasa a tájépítészet diszciplína tudományos megalapozásával, fejlesztésével és az egyetemi tájépítész képzés tartalmi, szerkezeti és intézményi megerősítésével hazai és nemzetközi téren is kiemelkedő életművet hagyott az utódokra. Felsőoktatási reformjavaslatai, korát megelőző oktatáspolitikai meglátásai a hazai szakterületi feladatok teljes körű ellátását szolgálták, miközben az európai és tengerentúli oktatás szintjére emelte a hazai képzést. A komplex gondolkodásra és problémamegoldásra ösztönző, sajátos tanítási módszerét tájépítész hallgatók generációi kamatoztatták szakterületi munkáik során. A rendszerváltás után az önálló Tájépítészeti Kar megalapításával erősítette meg a tájépítészet hazai és nemzetközi pozícióját.

Szakmai életútját „diplomahalmazással”, több tudományterületet felölelő egyetemi tanulmányokkal és Svájc egyik legjobb kertépítésze melletti gyakornoki munkával alapozta meg. A kertészeti akadémiai, illetve mezőgazdasági mérnöki oklevél megszerzése után 1945-ben az Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaságtudományi Kar Kerttervezési Tanszékén kezdett tanársegédként dolgozni. Az oktatás és tervezés mellett nagy elődje és mentora, Ormos Imre támogatásával az Eötvös Loránd Tudományegyetem művészettörténet (akkor muzeológia) szakán, majd a Budapesti Műszaki Egyetem városépítési-városgazdasági szakmérnök szakán diplomázott, és két-két tanévet gazdaságtudományi és építészeti szakokon is végzett. Széles körű képzettségét a tájépítész képzés fejlesztésében és szakterületi definiálásában kamatoztatta. 1970-ben egyetemi tanári kinevezést kapott, majd a táj- és kertépítészeti szak vezetője lett. Vendég előadóként oktatott a Budapesti Műszaki Egyetemen, a Bécsi, illetve a Drezdai Műszaki Egyetemen. A Kertészeti Egyetem Entz Ferenc alapította budai székhelyét, a mai Budai Campust otthonaként szerette, gondozta és védte. 1970-ben az új központi blokk (K épület) építésekor az alsókert rendezésével, elegáns terepformálásával sikerült az építészeti tervezési hibákat orvosolni, az épület-monstrum és a kert térkapcsolatát az arborétum és a kerthasználat javára alakítani. 1979-ben nyugdíjba ment, és még nagyobb elánal vetette bele magát a hazai és nemzetközi szakmai és tudományos életbe.

Möcsényi nemzetközi tevékenységének első vonulatát a hatvanas évektől a kertészeti és kertépítészeti vilákiállítások magyar kertjeinek, időszakos alkotásainak tervezése, építése jelentette. Sorra nyerte a díjakat (1964, 1974, Bécs; 1973, Hamburg; 1983, München; 1993, Stuttgart), tervezői ismertsége alapozta meg nemzetközi hírnevét, s fokozatosan nagy hatású tájépítészeti szakmapolitikussá vált. Meghatározó szakmatörténeti vívmánya volt az 1984. évi International Federation of Landscape Architects (IFLA) világkongresszusának magyarországi befogadása. A Siófokon rendezett „tájépítész világtalálkozó” a két világrend

közeledése és a nemzeti, szakmai kultúrák elfogadása jegyében telt. 1986-ban az IFLA elnökévé választották, s négyéves munkája során a szervezetet alapító Sir Geoffrey Jellicoe iránymutatásait követve sikeresen hozta össze az egymással addig alig kommunikáló nyugati és keleti blokk szakmagyakorlóit.

Intézményvezetői és -fejlesztési munkásságának csúcsát az 1990. évi reaktíválása, majd a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem megválasztott rektoraként végzett intézményfejlesztési munkája jelentette. Az IFLA-elnökség alatt jó kapcsolatot épített ki az európai és amerikai tájépítész-iskolákkal, s ennek alapján 1992-ben sikerre vitte több évtizedes tervét, az önálló Tájépítészeti Kar, s egy évvel később a Tájépítészeti Doktori Iskola alapítását.

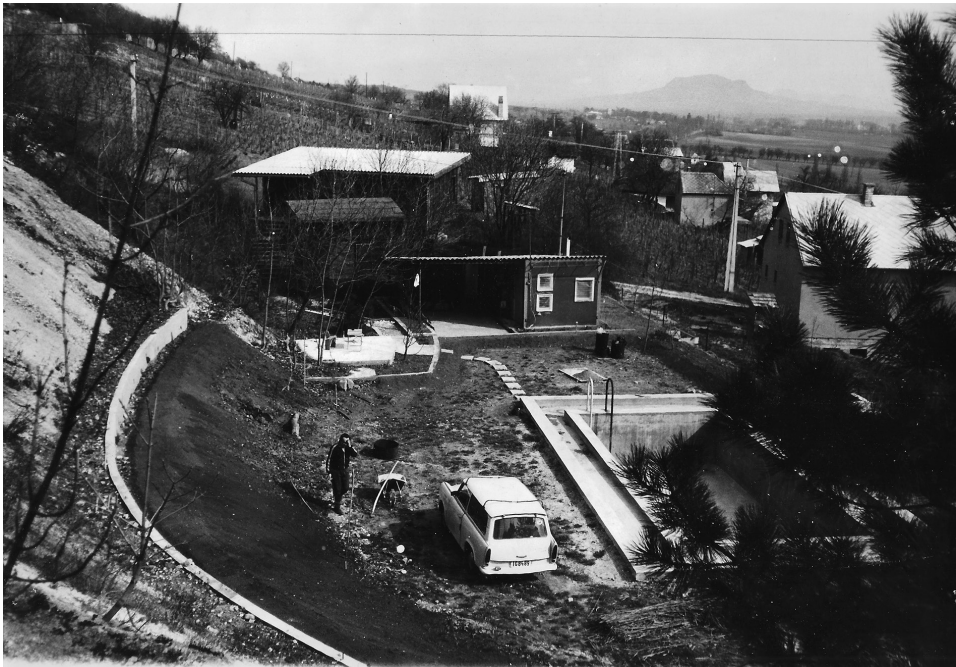
Möcsényi a szocreál és a házgyári lakótelep-építészet térhódítása idején kezdte pályáját. Ő a lakótelep-építészet környezetrendezésének, a lakótelepi közcélú zöldfelületek létesítésének elméleti megalapozója. Kutatóként és tervezőként is részt vett Komló, Pécs, Várpalota, Tatabánya zöldfelület-rendezési munkáiban. Az ottani tapasztalatok alapján vezette be a szintvonalas tereprendezést, és határozta meg a városi zöldfelületek kialakításának és fenntartásának elveit.

2. ábra. Möcsényi Mihály balatonyöröki bányarekultivációja, a bányafalgyógyítás első lépései, 1972

Forrás: Möcsényi Mihály, Balatonyöröki Archívum

A Mőcsényi-életmű másik jelentős vonulata a bányarekultiváció, a barnamezős területek, a tájsebek tájépítészeti módszerekkel történő gyógyítása. Munkásságának legjava ma is élvezhető, elgondolkodtató, késő modern tájépítészeti alkotás: Budán a Feneketlen-tó parkja, Szekszárdon a Prométheusz park és Balatonyörökön a ma már Mőcsényi-kertként védett bányaudvar-rehabilitáció (2–3. ábra). Művészettörténeti, kerttörténeti munkásságának csúcspontját a szinte rögeszmésen, évtizedeken át kutatott és publikált fertődi Esterházy-barokk táj eredetének és jelentőségének feltárása jelenti. Összegző munkája, az *Esterháza korszakai* című könyve 2017-re jelent meg négy nyelven. Tájélméleti, -használati, -gazdálkodási és -meliorációs elképzelései, az ökológiai kiegyenlítő felületekről és a szegélygazdagságról vallott nézetei a mai táj- és városökológia, a tájvédelem és környezetügy alapvetései.

3. ábra. Mőcsényi Mihály balatonyöröki bányarekultivációja, a tájsebgógyítás első lépései, 1978

Forrás: Mőcsényi Mihály, Balatonyöröki Archívum

IRODALOM

- Bakay Eszter – Szilágyi Kinga (2019): The Values of Late-Modern Landscape Architecture in View of Mihály Mőcsényi's Public Park Design. *4D Journal of Landscape Architecture*, 53, 38–47. DOI: 10.36249/53.9, https://real.mtak.hu/121083/1/4D_53_09.pdf
- Bardóczy Sándor – Gerzánics Annamária – Szilágyi Kinga (szerk.) (2021): *MM_C. Mőcsényi Mihály – Egy polihisztor tájépítész. Tanulmányok és esszék Mőcsényi Mihály életéről*. Budapest: TERC Kft.
- Mőcsényi Mihály (1966–1968): A fertődi táj-, park-, kastélyegyüttesről. *Műemlékvédelem*, I. rész 1966: 10, 4, 214–217.; II. rész 1967: 2, 80–82.; III. rész 1967: 4, 228–233.; IV. rész 1968: 12, 3, 171–175.
- Mőcsényi Mihály (2016): *Eszterháza korszakai*. Fertőd: Eszterháza Kulturális, Kutató- és Fesztiválközpont Közhasznú Nonprofit Kft.
- Mőcsényi Mihály et al. (1991): A táj. *Környezet és Fejlődés*, 2, 6–7, 76–80.